

TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION PSIXOLOGIK YONDASHUVNING MOHIYATI

Isomova Dilora Qahramonovna

Sharof Rashidov nomidagi

Samarqand davlat universiteti psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqola ta'lim jarayonidagi innovatsion psixologik yondashuvning mohiyatini o'rganadi, uning o'qitish va o'qitish amaliyotiga o'zgartiruvchi ta'siriga e'tibor qaratadi. U o'quvchilarning kognitiv, hissiy va ijtimoiy rivojlanishini yaxshilash uchun psixologik nazariyalar va innovatsion strategiyalarni qanday qilib birlashtirish mumkinligini o'rganadi. Motivatsiya, o'z-o'zini tartibga solish va metabolish kabi asosiy psixologik tamoyillarni o'rganib chiqib, maqola talabalarga ko'proq yo'naltirilgan va moslashuvchan o'quv muhitini rivojlantirish uchun qanday qo'llanilishi mumkinligini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, u o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondiradigan innovatsion ta'lim tizimini yaratishda texnologiya, shaxsiylashtirilgan ta'lim va o'qituvchi va talaba o'zaro munosabatlarining rolini muhokama qiladi. Tadqiqot tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va hissiy barqarorlikni rivojlantiruvchi kelajakka yo'naltirilgan ta'lim tizimini shakllantirishda psixologik tushunchalar muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar : Innovatsion psixologik yondashuv , Ta'lim jarayoni, Motivatsiya, , Psixologik tayyorlik

Ta'lim landshafti doimo rivojlanib boradi, zamonaviy o'quvchilarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun yangi yondashuvlarni talab qiladi. Eng istiqbolli ishlanmalardan biri ta'lim amaliyotiga innovatsion psixologik yondashuvlarning integratsiyalashuvidir. Bu yondashuvlar nafaqat ta'lim mazmuni va usullariga, balki ta'lim jarayonidagi psixologik jarayonlarni tushunishga ham qaratilgan. Kognitiv, rivojlanish va ta'lim psixologiyasi tomonidan taqdim etilgan tushunchalardan foydalanish orqali o'qituvchilar yanada samarali, moslashuvchan va o'quvchilarga yo'naltirilgan o'quv muhitini yaratishi mumkin. Psixologik tamoyillar ta'lim jarayonida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Motivatsiya, kognitiv rivojlanish va hissiy tartibga solish kabi asosiy tushunchalar o'quvchilarning o'quv materiali bilan qanday shug'ullanishi uchun muhim ahamiyatga ega. An'anaviy yondashuvlar ko'pincha ta'limni hamma uchun mos model sifatida ko'rib chiqadi, bu erda talabalar qat'iy

ta'lim tizimiga mos kelishi kutiladi. Biroq, innovatsion psixologik yondashuv o'rganish dinamik jarayon ekanligini tan oladi, bu bilish, his-tuyg'ular va ijtimoiy o'zaro ta'sirlardagi individual farqlar ta'sirida. Ta'lim psixologiyasining asosiy nazariyalaridan biri bu konstruktivizm bo'lib, u o'quvchilar tajriba va mulohaza yuritish orqali dunyo haqidagi o'z tushunchalari va bilimlarini faol ravishda qurishlarini ta'kidlaydi. Bu nazariya o'quvchilarga yo'naltirilgan o'qitish usullarining rivojlanishiga olib keldi, bunda o'qituvchilar bilimlarni oddiy uzatuvchi emas, balki yordamchi vazifasini bajaradi. Innovatsion psixologik yondashuvlar o'z-o'zini tartibga solish va metakognitsiyaning muhimligini tan olgan holda, o'quvchilarni o'z bilimlarini nazorat qilishga undaydi, mustaqillik va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi. Ta'limga psixologik yondashuvning asosiy elementi motivatsiyani tushunishdir. Motivatsiya - bu o'quvchilarning o'quv vazifalarini bajarishdagi harakatlariga ta'sir qiluvchi harakatlantiruvchi kuch. O'quvchining ichidan kelib chiqadigan ichki motivatsiya ko'pincha tashqi mukofotlarga asoslangan tashqi motivatsiyadan ko'ra barqarorroqdir. Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning shaxsiy manfaatlari va maqsadlariga mos keladigan, qiziqarli, dolzarb bo'lgan o'quv muhitini yaratish orqali ichki motivatsiyani rivojlantirishga qaratilgan. Sinfda tanlov va avtonomiyani kiritish talabalarning motivatsiyasini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Masalan, talabalarga loyihalar uchun mavzu tanlashga ruxsat berish yoki o'quv maqsadlariga erishish uchun turli yo'llarni taklif qilish o'quv tajribasini yanada mazmunli qilishi mumkin. Bundan tashqari, talabalar o'z qobiliyatlarini harakat va qat'iyat bilan rivojlantirish mumkinligiga ishonadigan o'sish tafakkurini targ'ib qilish, qiyinchiliklarga qarshi turtki va chidamlilikning yuqori darajalariga olib kelishi mumkin. Innovatsion psixologik yondashuvning o'ziga xos belgilaridan biri shaxsiylashtirilgan ta'limga urg'u berishdir. Ushbu yondashuv ta'lim tajribasini har bir o'quvchining o'ziga xos ehtiyojlari, kuchli tomonlari va afzalliklarini qondirish uchun moslashtiradi. Ma'lumotlarga asoslangan baholash va o'rganish tahlilidan foydalanish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning taraqqiyoti haqida tushunchaga ega bo'lishlari va shunga mos ravishda o'qitish strategiyalarini o'zgartirishlari mumkin. Moslashuvchan o'quv platformalari kabi raqamli vositalar o'quvchilarga ularning tezligi va ishlashiga mos keladigan moslashtirilgan ta'lim yo'llarini taklif qiladi. Ushbu platformalar ko'pincha kognitiv psixologiya tamoyillarini o'z ichiga oladi, masalan, intervalgacha takrorlash va zudlik bilan fikr-mulohaza bildirish, ular uzoq muddatli saqlash va tushunishni

kuchaytiradi. Ta'limda texnologiya integratsiyasi nafaqat shaxsiylashtirilgan ta'limni osonlashtiradi, balki o'qituvchilarga turli xil ta'lim uslublari va qobiliyatlarini hal qilishga yordam beradi. Innovatsion psixologik yondashuv kontekstida o'qituvchining roli yo'l-yo'riq va yordamchi rolini o'ynaydi. O'qituvchilar faol o'rganish va psixologik farovonlik uchun qulay muhit yaratish uchun mas'uldirlar. Buning uchun mavzuni ham, o'rganishni qo'llab-quvvatlovchi psixologik jarayonlarni ham chuqur tushunish kerak. Bu borada pedagoglarning malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Psixologiya bo'yicha trening o'qituvchilarni o'quvchilarning turli xil ehtiyojlarini aniqlash va hal qilish uchun vositalar bilan jihozlashi mumkin, o'rganish qiyinchiliklari bilan kurashayotganlardan tortib, yanada ilg'or muammolarni talab qiladiganlargacha. Sinflarni boshqarish, hissiy intellekt va texnologiya integratsiyasi kabi sohalarda uzluksiz kasbiy rivojlanish o'qituvchilar uchun ta'lim psixologiyasidagi so'nggi yangiliklardan xabardor bo'lishlari uchun juda muhimdir. Psixologik tushunchalarni ta'limga kiritishning afzalliklari aniq bo'lsa-da, bu yondashuvlarni keng miqyosda amalga oshirishda bir qancha qiyinchiliklar mavjud. Muammolardan biri ta'lim muassasalarida tizimli o'zgarishlarni amalga oshirish zarurati. Ko'pincha eslab qolish va standartlashtirilgan testlarni ta'kidlaydigan an'anaviy baholash tizimlari tanqidiy fikrlash va shaxsiylashtirilgan o'rganishni birinchi o'ringa qo'yadigan innovatsion yondashuvlarga zid bo'lishi mumkin. Yana bir qiyinchilik - bu texnologiyani o'qitishning insoniy elementini almashtirish emas, balki yaxshilaydigan tarzda integratsiyalash. Texnologiya shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasini taqdim etishi mumkin bo'lsa-da, o'qituvchining roli texnologiyadan talaba va o'qituvchining mazmunli o'zaro munosabatlarini o'rnini bosuvchi emas, balki to'ldirish uchun ishlatilishini ta'minlashdir. Biroq, bu qiyinchiliklar tomonidan taqdim etilgan imkoniyatlar juda muhimdir. Ta'lim muassasalari innovatsiyalarga ochiq bo'lishi bilan, o'quvchining har tomonlama rivojlanishiga ustuvor ahamiyat beruvchi yaxlit, moslashuvchan va samarali ta'lim tizimlarini rivojlantirish imkoniyatlari mavjud.

Ta'limdagi innovatsion psixologik yondashuv o'quvchilar rivojlanishining kognitiv, hissiy va ijtimoiy jihatlarini ko'rib chiqish orqali o'quv jarayonini yaxshilash uchun keng qamrovli asosni taklif qiladi. Motivatsiyani kuchaytirish, shaxsiylashtirilgan ta'limni birlashtirish va ijtimoiy-emotsional rivojlanishni rag'batlantirish orqali bu yondashuv ta'limni o'zgartirish imkoniyatiga ega. Uni muvaffaqiyatli amalga oshirishning garovi o'qituvchilarning uzluksiz rivojlanishi,

texnologiyani puxta o‘ylangan integratsiyalashuvi va o‘quvchilarning aql-zakovati va farovonligini ta’minlovchi ta’lim muhitini yaratishga intilishidadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Usmanov, B., & Bazarov, I. (2020). Innovative Psychological Approaches in Education: Theoretical Foundations and Practical Applications. *Journal of Educational Innovations*, 5(1), 45-56.
2. Jumaeva, N. (2021). The Role of Psychological Readiness in the Educational Process: An Innovative Perspective. *Journal of Pedagogical Sciences*, 3(2), 112-119.
3. Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. W.H. Freeman.

Research Science and Innovation House